

LITERARNOPREVODNE IZMENJAVE S FRANCOŠČINO

Nike K. Pokorn
Univerza v Ljubljani

1 Uvod

Slovenska kultura je v neposredni stik s francosko stopila le za kratek čas na začetku 19. stoletja, ko je bil od 1808 do 1813 osrednji del slovenskega etničnega ozemlja vključen v Napoleonove Ilirske province. Ta upravna enota z Ljubljano kot glavnim mestom sicer ni bila del Francoskega cesarstva, vseeno pa je francoščina postala uradni jezik novonastale politične tvorbe, ob nemščini, italijanščini in hrvaščini pa je bil poseben status dan tudi slovenščini. Če je bil preplet teh dveh kultur v zgodovini kratek, pa so bili prevodni stiki med slovensko in francosko kulturo daljši in intenzivnejši. In čeprav raziskave slovenskih literarnih prevodnih tokov kažejo, da prevodi iz francoske literature v slovenščino niso bili najštevilčnejši v nobenem obdobju slovenske zgodovine (npr. Chalvin in drugi 2019), so bili vseeno med najpomembnejšimi, saj so zaznamovali pomembne mejnike v razvoju slovenske literature in kulture.

2 Zgodovina prevodnih stikov med francosko in slovensko literaturo – prevajanje v slovenščino

2.1 Sedemnajsto in osemnajsto stoletje

Zdi se, da je prvi prevod iz francoščine v slovenščino nastal že v sedemnajstem stoletju, ko je hrvaški plemič grof Fran Krsto Frankopan (1643–1671) leta 1669 ali 1670 v slovenščino prevedel malce več kot tri prizore iz Molièrove komedije *Georges Dandin* (gl. poglavje *Prevajanje posvetne dramatike v razsvetljenstvu*). Stoletje pozneje, leta 1790, je za razvoj slovenske literature v Ljubljani izšel še pomembnejši dramski prevod iz

francoščine: Linhartov prevod Beaumarchaisove komedije *La Folle journée, ou le Mariage de Figaro* [Veseli dan ali Figarova svatba] pod naslovom *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*. Linhart je svoje besedilo sicer jasno označil kot prevod (na naslovnici je zapisal, da je komedija »obdelana po ti franzoski: *La Folle journée, ou le mariage de Figaro par M. de Beaumarchais*«), vendar so poznejši komentatorji njegovo delo želeli prikazati kot izvirnejše (gl. Šrampf 2018).

To je postalo še posebej izrazito v prvi polovici 20. stoletja, ko so nekateri osrednji literarni zgodovinarji v želji po afirmaciji slovenske literature poskušali popolnoma zakriti njegovo posredniško naravo. Tako Ivan Grafenauer v svoji *Zgodovini novejšega slovenskega slovstva* napiše, da je Matiček »samostojna prireditev« (1909, 19), France Kidrič pa v svoji *Zgodovini slovenskega slovstva* (Kidrič 1929–1938), da smo Slovenci z Linhartovo *Županovo Micko* in *Matičkom* dobili »prve dramske tekste s trajno vrednostjo« (prav tam, 268). Ta preobrazba Linhartovega prevoda v izvirno besedilo se je nadaljevala tudi po drugi svetovni vojni, ko se je prvotnemu namenu, da bi zmanjšali zaostanek za osrednjimi literaturami, pridružila še želja po tem, da bi bilo prvo slovensko dramsko besedilo tudi vsebinsko svobodomiselno, narodnoprebudno in revolucionarno. Tako leta 1951 Branko Rudolf označi *Matička* za »prvo večje dramsko delo v slovenščini«, v katerem »se je revolucionarno – pa čeprav deloma skrito – pokazala volja po uveljavljanju pravic slovenskega ljudstva« (Rudolf 1951, 90). To zanikanje prevodne narave *Matička* in *Županove Micke* se je ohranilo vse do današnjih dni: če navedemo le dva primera, v *Mali splošni enciklopediji* sta Linhartova prevoda predstavljena kot »prvi slovenski izvirni dramski deli« (Bihalji-Merin, Šafar in Snoj 1973, 358), aprila leta 2018, ko je na odru SNG Drama Ljubljana premierno uprizorjen *Matiček*, pa v kolo fonu in gledališkem listu sploh ne najdemo več Beaumarchaisevega imena, temveč le Linhartovo.

2.2 Devetnajsto stoletje

Podatki v največji slovenski bibliografski zbirki COBISS so nepopolni, a vseeno nam dajejo nek vpogled v prevodno dogajanje v različnih zgodovinskih obdobjih: prečiščeni podatki objavljenih prevodov (brez ponatisov) v 19. stoletju, kažejo, da je bilo v tem obdobju objavljenih 391 prevodov, od tega 42 (11 %) iz francoščine, kar uvršča francoščino na tretje mesto po številu slovenskih prevodov (po nemščini in češčini). Več kot polovica prevodov iz francoščine (27 oz. 64 %) predstavljajo prevodi dramskih besedil in libretov. Kot rečeno, žal, vsi prevodi niso zajeti v vzajemno bibliografsko-kataložno bazo podatkov, in lahko predvidevamo, da jih je bilo še več, predvsem prevedenih libretov. Obenem pa moramo biti previdni pri predvidevanju, da gre v vseh teh primerih resnično za prevode iz francoščine: kritiška vrednotenja iz 19. stoletja nam razkrivajo, da so bili nekateri libreti (npr. Georgea Ohneta) izvorno napisani v francoščini, v resnici

prevedeni prek nemščine (gl. poglavji *Slovenski prevod v trku z glasbeno umetnostjo in Prevajanje in literarne revije v drugi polovici devetnajstega stoletja*).

V tej bibliografski bazi tudi niso zajeti krajši, a vseeno pomembni prevodi iz francoščine, med njimi tudi Vodnikov prvi slovenski prevod aleksandrinca iz Boileaujeve poetike *L'art poétique*, ki ga je objavil v svojem prevedenem učbeniku Lhomondove slovnice francoskega jezika (1811) (»Naj pesem umetna, naj merjena bo, nikdar ni prijetna, ak žali uho.«, gl. Gantar 2013, 254 in poglavje *Začetki prevajanja posvetne poezije v slovenščino*). Poleg libretov se v tem obdobju začnejo pojavljati prevodi zgodovinskih romanov, ki so bili pogosto najprej objavljeni v časopisih in podlistkih. Prvi prevod katerega koli romana iz francoščine zaznamuje leta 1878 objavljeni prevod *Potovanje okolo sveta v 80 dneh* Julesa Verna, ki ga je naredil filolog Davorin Hostnik (1853–1929) (Smolej 2008, 41–58), ki se je pozneje preselil v Rusijo in postal avtor prvega rusko-slovenskega in slovensko-ruskega slovarja. Sledijo mu leta 1886 prevod romana Charlesa Nodierja (1780–1844) *Jean Zbogor* (1818, Smolej 2008, 59–67) in leta 1893 delni prevod romana *Grof Monte Christo* Alexandra Dumasa starejšega (1802–1870) pod naslovom *Zaklad na kozjem ostrovu ali Bog nedolžnih ne zapusti* (gl. poglavje *Prevedeni zgodovinski romani*).

2.3 Dvajseto stoletje

2.3.1 Od začetka dvajsetega stoletja do konca prve svetovne vojne

V obdobju med letoma 1900 in 1918 je v slovenski vzajemni bibliografski-kataložni bazi podatkov navedenih 33 novih prevodov literarnih besedil iz francoščine (brez ponatisov) in kar 20 od njih je romanov. Najbolj popularen je bil Alexandre Dumas starejši (1802–1870) s kar štirimi prevodi svojih del, od katerih so bili trije objavljeni v zbirki *Svetovna knjižnica* pri goriški založbi Andreja Gabrščka, eden pa pri tržaški založbi Edinost (gl. poglavje *Prevajanje v Italiji in zamejske založbe*). Slovensko bralstvo je tudi prek treh različnih prevodov spoznalo psihološko realistična dela Paula Bourgeta (1852–1935), s po dvema prevedenima deloma pa so bili predstavljeni Alphonse Daudet (1840–1897), Gustave Flaubert (leta 1915 je Vladimir Levstik prevedel njegovo *Madame Bovary*), Guy de Maupassant (poleg novel, ki jih je prevedel Ivo Šorli, je Oton Župančič prevedel tudi roman *Lepi striček*), Jules Verne (1828–1905) z dvema pustolovskima romanoma in Émile Zola (1840–1902), ki je bil slovenskemu bralstvu predstavljen z romanom *Rim* v prevodu Etbana Kristana (1915) in s svojim komercialno najuspešnejšim naturalističnim romanom *Polom* (*La Débâcle*) v prevodu Vladimirja Levstika (1911). Tudi v tem obdobju se nadaljuje prevajanje libretov (*Židinja* (1900) Eugènea Scriba (1791–1861)) in zgodovinskih romanov (Michel Zévaco (1860–1918) *Otroci papeža* (1910)). Leta 1917 izide prvi del *Basni* Jeana de La Fontainea v prevodu poznejšega ljubljanskega župana Ivana Hribarja. In ne nazadnje, obdobje so zaznamovali tudi prevodi, objavljeni v

periodičnih publikacijah, kjer so v prvih dveh desetletjih 20. stoletja prevodi iz francoščine prevladovali (gl. poglavje *Prevedeni zgodovinski romani*).

2.3.2 Obdobje med obema vojnama

V obdobju med obema vojnama se prevodna dejavnost intenzivira in v slovenščini dobimo številna osrednja besedila svetovne literature. Iz slovenske bibliografsko-kataložne baze je razvidno, da je bilo v obdobju med letoma 1919 in 1940 objavljenih 145 novih knjižnih literarnih prevodov iz francoščine (izločeni so vsi ponatisi). Zopet je bila več kot polovica prevedenih del romanov (79 ali 54 %), med njimi npr. 8 znanstvenofantastičnih in avanturističnih romanov Julesa Verna (1828–1905) in trije zgodovinski romani Michela Zévacoja (1860–1918), ki so bili gotovo namenjeni zabavi širšega bralstva. Vendar pa na seznamu najdemo tudi zahtevnejše branje: na primer, Ivan Hribar je izdal še dva zvezka La Fontainovih *Basni* (1930 in 1931), Oton Župančič pa je prevedel znamenitega Voltairjevega *Kandida* (prev. 1931). V slovenščini smo dobili tudi klasike romantične proze: s prevodi po dveh romanov sta bila zastopana Prosper Mérimée (njegov roman *Šentjernejska noč* je bil preveden leta 1930) in Victor Hugo (ponovno je bila leta 1931 prevedena njegova *Notredamska cerkev v Parizu*). Prevajalo se je tudi realistične in naturalistične avtorje: Balzacove romane *Oče Goriot* (prev. 1934), *Evgenija Grandetova* (prev. 1935), *Teta Liza* (prev. 1935), *Striček Pons* (1940), Flaubertovo *Salambo* (prev. 1931), Stendhalova (1783–1842) romana *Rdeče in črno* (prev. 1932) in *Parmska kartuzija* (1938)) ter Zolajev (1840–1902) naturalistični roman *Germinal* (1933). Poleg znamenitih klasičnih avtorjev pa so se v tem obdobju prevajali tudi sodobnejši avtorji, kot so George Bernanos (1888–1948, njegov *Dnevnik vaškega župnika* je bil preveden leta 1939) ali nobelovec André Gide (1869–1951; leta 1934 je preveden njegov roman *Vatikanske ječe*) in François Mauriac (1885–1970). Objave prevodov so se skrbno pregledovale: ob izdaji romana *Pingvinski otok* (prev. 1920) prav tako sodobnega pisatelja in nobelovca Anatola Francea (1844–1924) je na primer tedanji urednik *Ljubljanskega zvana* Joža Glonar v svoji kritiki, objavljeni v reviji, prevod raztrgal in ga označil za »neokusen, neužiten, mestoma pa brez posebnih pomočkov naravnost neumljiv« (1920, 761).

V tem obdobju je objavljenih precejšnje število zbirk novel (23 zbirk ali 16 %): med njimi najdemo kratko prozo Victorja Hugoja, Balzaca, Stendhala, Maupassanta, Mériméeja in Mauriaca.

Prvič se pojavijo tudi prevodi francoske poezije, in sicer Pavel Karlin leta 1923 prevede Baudelairove *Pesmi v prozi*, leta 1919/1920 pa Anton Debeljak izda zbirko *Moderna francoska lirika*, v katero vključi med drugim pesmi Baudelaira, Maeterlincka, Verlaina, Mallarméja, Moréasa. Zbirko je kritiško ovrednotil Miran Jarc v *Ljubljanskem zvonu* leta 1920 in dokaj medlo zaključil: »Zbirka v splošnem sicer razodeva prelagateljev trud in skrb in najboljšo voljo, toda pravega uspeha ni mogel doseči« (Jarc

1920, 760). Zaključimo z ugotovitvijo, da je v tem obdobju nastalo tudi večje število dramskih prevodov (26 oz. 18 % celotne prevodne produkcije), med katerimi moramo izpostaviti prevode dveh klasikov: simbolistično pravljico igr *Modra ptica* Mauricea Maeterlincka in 5 Molièrovih del, med njimi *Namišljenega bolnika* v prevodu Friderika Juvančiča (1925), *Skopuha* (1927) v prevodu Nika Kureta in *Tartuffa* v prevodu Otona Župančiča (1934).

2.4 Obdobje med drugo svetovno vojno

Kljub kulturnemu molku, ki je nastopil leta 1942, je bilo med letoma 1941 in 1945 objavljenih 20 novih prevodov francoskih literarnih del, več kot pol je bilo romanov (12 del). Med pomembnejše prevode tega obdobja se uvrščajo *Manon Lescaut* Antoina Françoisa Prévosta (1944), Balzacov *Polkovnik Chabert in druge zgodbe* (prev. 1945) in Zolajeve *Novele* (1941). Zanimivi so tudi prevodi sodobnejših del: prevod pesnitve *Procesni obrednik v pozdrav novemu stoletju* Paula Claudela (1868–1955) je leta 1941 v reviji *Dom in svet* objavil krščanski socialist, medicinec in partizan Tone Čokan (1916–1942), ki je leta 1942 umrl v nepojasnjenih okoliščinah nekje na Dolenjskem, in prevod *Veter, pesek in zvezde* Antoina de Saint-Exupéryja iz leta 1943, v katerem je umetnostni zgodovinar in poznejši akademik Emilijan Cevc oz. Peter Kosem (kot se je podpisal pod prevod) (1920–2006) združil prevoda Saint-Exupéryjevih knjig *Terre des hommes* [Človeška dežela] in *Vol de Nuit* [Nočni polet].

2.5 Socialistično obdobje

Socialistično obdobje je razdeljeno na tri obdobja: na prvo obdobje med letoma 1946 in 1952, ko se je slovenska družba oblikovala po vzoru sovjetske družbe do šestega kongresa Komunistične partije Jugoslavije v Zagrebu, ko so bile vpeljane številne reforme, ki so zaznamovale odklon od sovjetskih modelov; potem na drugo obdobje med letoma 1953 in 1971, ko se je družba odprla na različnih nivojih; in končno na obdobje med letoma 1972 in 1991, ki ga je najprej zaznamovala zaostritev razmer v sedemdesetih letih po cestni aferi, v kateri je bilo zamenjano slovensko politično vodstvo, potem pa postopna liberalizacija v osemdesetih letih, kar je na začetku devetdesetih let privedlo do večstrankarskih volitev in konca socialistične dobe.

2.5.1 Obdobje med 1946 in 1952

V prvem desetletju po vojni je bilo kljub načrtni usmeritvi na rusko in južnoslovansko okolje vseeno natisnjenih razmeroma veliko število novih slovenskih prevodov francoske literature (42 brez ponatisov). Med njimi najdemo nekaj pomembnejših del:

Voltarovega *Zadiga* (prev. 1951), Diderotovo *Izbrano delo* (1951) in njegovega *Rameaujevega nečaka* (1951), *Malo Fadette* pisateljice George Sand, pet novih prevodov Balzaca (med njimi prevod *Zgubljenih iluzij* (1948) in *Šagrinove kože* (1951)), Stendhalove *Italijanske kronike* (1949), nov prevod *Grofa Monte Crista* (1952), Flaubertovo *Vzgojo srca* (1950), tri nove prevode Guyja de Maupassanta, tri nove prevode Julesa Verna in štiri nove prevode Anatola Francea (med njimi tudi roman *Bogovi so žejni*, prev. 1951). Še posebej zanimiva sta prevoda dveh sodobnih del: leta 1947 prevod dveh črtic nadrealista Louisa Aragona *Smrček in Dobri sosede* in leta 1952 prevod drame *Antigona* Jeana Anouilha (1910–1987), ki je bila napisana med letoma 1941 in 1942 ter prvič uprizorjena v času nemške okupacije Pariza leta 1944.

2.5.2 Obdobje med 1953 in 1971

V tem obdobju se je število literarnih prevodov iz francoščine dramatično povečalo, tudi na račun vedno večjega števila diplomantov študija francoskega jezika na ljubljanski univerzi: seznam ponatisov in novih prevodov, dostopen na COBISS-u, iz katerega so izločene le očitne podvojitve, ponuja 535 naslovov (za primerjavo, prevodov iz angleščine je malce manj kot 1000). Vsa prevedena dela pa se vseeno ne uvrščajo v visoko literaturo: med njimi najdemo 20 prevodov in ponatisov pogrošnih, in morda zato tudi popularnih zgodb iz časa Ludvika XIV. o Angeliki, ki sta jih med letoma 1957 in 1985 spisala zakonca Anne in Serge Golon, 23 prevodov detektivskih romanov Georges Simenona (1903–1989), 12 del o zločincu Fantomasu Pierrea Souvestra (1874–1914), 21 del Julesa Verna, 20 del Alexandra Dumasa starejšega in mlajšega, 16 zgodovinskih romanov Michela Zévacoja (1860–1918), 7 zgodovinskih romanov Juliette Benzoni (1920–2016), ki si je prislužila vzdevek hči Alexandra Dumasa, in 9 prevodov del Françoise Sagan (1935–2004). Poleg tega je kar nekaj prevodov namenjenih otrokom in mladini, med njimi 11 prevodov pravljic Charlesa Perraulta (1628–1703) in 29 ne visoko estetskih, a zelo popularnih slikanic o Marinki (v izvorniku Martine) belgijskega avtorja Gilberta Delahaya (1923–1997). Če na eni strani v tem obdobju francoska besedila predstavljajo vir otroškega kiča, pa obenem iz tega jezikovnega območja črpamo tudi najkvalitetnejša otroška in mladinska dela: na primer, leta 1964 Mladinska knjiga objavi Minattijev prevod *Malega princa* Antoina de Saint-Exupéryja, ki postane velika uspešnica v naslednjih desetletjih (gl. poglavje *Preganjane vsebine v prevodih v socialistični Sloveniji*).

Visok delež prevodov zavzemajo prevodi del avtorjev, ki so jih slovenski bralci že spoznali v prejšnjih obdobjih. Tako v tem času izidejo ponatise in novi prevodi številnih klasikov: Zolaja (17 prevodov in ponatisov), Balzaca (16), med njimi zelo popularne *Okrogle povesti* iz leta 1954 (ponatise 1969, 1974, 1980), Maupassanta (8), Stendhala (7), Flauberta (6), Victorja Hugoja (6), Anatola Francea (5) in 4 prevodi in ponatise Andréja

Gida. Ta seznam dopolnijo prevodi avtorjev, ki jih v slovenskem jeziku dotedaj še ni bilo: Janez Menart leta 1970 prevede temačni *Veliki testament* velikega srednjeveškega pesnika François Villona (ok. 1431–ok. 1463), Gitica Jakopin leta 1953 prevede duhovito, norčavo, satirično francosko renesančno umetnino François Rabelaisa *Gargantua in Pantagruel*, za protitež leta 1960 dobimo v prevodu romanista Boga Stoparja (1912–1990) izbor esejev, polnih osebnih referenc, dvoma in intelektualne ostrine, renesančnega filozofa Michela de Montaigna (1533–1592). Iz »velikega stoletja« je bila leta 1966 prevedena čustvena *Kneginja Klevska* (prev. Niko Košir) Madame de La Fayette (1634–1693), v tem obdobju tudi izide Molièrovo *Izbrano delo* (1947–1956), v katerem je vključenih 12 prevodov Josipa Vidmarja in *Tartuffe* v prevodu Otona Župančiča. Leta 1963 dobimo prvi prevod drame Pierra de Marivauxa (1688–1763), leta 1970 prevod poezij Alfreda de Musseta (1810–1857), v letih 1967 in 1971 sta objavljena prevoda dveh dram Georgesa Feydeauja (1862–1921), z objavo prevoda *V Swannovem svetu* leta 1963 pa Radojka Vrančič (1916–2009) začne slovensko bralstvo spoznavati s Proustovim izgubljenim časom.

Slovenske založbe ponujajo tudi prevode aktualnih sodobnikov: poleg prevodov del pisateljev, ki so bili dejavno udeleženi v francoskem uporniškem gibanju med drugo svetovno vojno, kot sta bila npr. Claude Aveline (1901–1992) z 9 prevodi in Maurice Druon (1918–2009) s 7 prevodi, tudi prevode avtorjev, ki so bili kontroverznejši za tedanja družbeno ureditev. Tako je v tem obdobju objavljenih 5 prevodov dram apolitičnega Jeana Anouilha (1910–1987) in štiri drame Jeana Giraudouxa. Objavljene so tudi tri drame avantgardnega Jeana Cocteauja (1889–1963) (monodrama *Človeški glas* je bila na primer prevedena že leta 1957) in več dram predstavnikov teatra absurda, kot sta Jean Genet (1910–1986) in Eugène Ionesco (1912–1994). V prvi polovici šestdesetih let se pojavita dva prevoda največjega predstavnika filozofije absurda in nobelovca Alberta Camusa (1913–1960; njegova *Tujec* in *Kuga* sta objavljena leta 1965), 6 prevodov največjega predstavnika ateističnega eksistencializma Jeana-Paula Sartra (1905–1980; roman *Gnus* je preveden leta 1964) in feministično–eksistencialistični roman *Mandarini* (1971) Simone de Beauvoir (1908–1986). V tem obdobju dobimo tudi prve prevode del Andréja Malrauxa (njegov filozofski roman *Kraljevska pot* je preveden leta 1971) in nobelovca François Mauriac (1885–1970, *Terezina krivda*, 1970). Pojavijo se prvi romani avtorjev, povezanih z gibanjem novi roman, kot sta Marguerite Duras (*Boj z morjem*, 1960) in Michel Butor (*Modifikacija*, 1971). In nenazadnje, v tem obdobju je Kajetan Kovič prevedel pesniško zbirko *Nepretrgana pesem* (1966) nadrealista Paula Eluarda (1895–1952), Janez Menart pa leta 1971 izbor pozneje na Slovenskem zelo popularnih pesmi Jacquesa Préverta.

2.5.3 Obdobje med 1972 in 1991

Seznam prevodov, objavljenih v tem obdobju, iz katerega so bile izločene očitne podvojitve, ne pa tudi ponatisi, kaže, da je bilo med letoma 1972 in 1991 objavljenih 646 del,

kar je več kot pol manj kot prevodov iz angleščine, ki jih je v tem obdobju prek 1,800. Nadaljuje se objavlanje ponatisov in novih prevodov že prevedenih avtorjev, kot so Balzac (16), Jean-Paul Sartre (15), Molière (10), Guy de Maupassant (9), Georges Feydeau (7), Marcel Proust (6), André Malraux (4), Jacques Prévert (4), Stendhal (4), Camus (3), Flaubert (3), Anatole France (3), André Gide (3), Victor Hugo (3), Eugène Ionesco (3), Zola (3), Voltaire (2), Jean Genet (2), Claude Simon (2), če omenimo le najpogosteje zastopane. Branko Madžarevič na novo prevede Rabelaisovo delo *Gargantua in Pantagruel* (1981). Najpopularnejši ostajajo prevodi razvedrilne in lahkotnejše literature: v tem obdobju je objavljenih kar 28 ponatisov in prevodov prigod Angelike zakoncev Golon, 18 zgodovinskih romanov Juliette Benzoni in 30 Julesa Verna. Pri otroški literaturi še vedno prevladujejo prevodi slikanic o Marinki (teh je v tem obdobju kar 61). Nova uspešnica postane *Nikec* Renéja Goscinnjya (1985) v prevodu pesnika Tomaža Šalamuna, ki bo do leta 2022 ponatisnjen še štirikrat.

Med proznimi deli se prvič pojavijo prevodi nekaterih klasikov: *Spomini okraj groba* (1989) François-Renéja de Chateaubrianda (1768–1848) in *Nevarna razmerja* (1972, 1987) Choderlosa de Laclosa (1741–1803), kot tudi sodobnejših avtorjev. Na Slovenskem se prvič seznanimo z deli predhodnika francoskega novega romana in antisemita Louis-Ferdinanda Célinea (1894–1961) (*Potovanje na konec noči*, 1976) in prevodi dveh romanov (*Videc* 1974 (ponatis *Voyeur* 1989) in *Djinn* 1988) Alaina Robbe-Grilleta (1922–2008), enega osrednjih figur gibanja *Nouveau Roman*. Leta 1980 smo dobili tudi prvi prevod dveh del prve ženske članice Francoske akademije Marguerite Yourcenar (1903–1987).

Na področju prevedene poezije je v osemdesetih letih Janez Menart objavil izbrane pesmi Françoisa Villona (1980, 1987), prvič po letu 1923 smo dobili tudi zbirke izbranih Beaudelairovih pesmi (1977 in 1984). Pesnik Brane Mozetič je izbral in prevedel pesmi Arthurja Rimbauda (1984).

V tem poznosocialističnem obdobju se pojavijo tudi prvi prevodi literature iz Afrike, pisane v francoskem jeziku, med njimi pesniška zbirka *Afrika, mati moja* (1976) v prevodu Aleša Bergerja in Vena Tauferja, ter romanov, ki so izšli pri Mladinski knjigi in Pomurski založbi, na primer prevodi kamerunskih pisateljev Ferdinanda Oyona (*Življenje hišnega služabnika*, 1979) in Bernarda Nange (*Marianino izdajstvo*, 1987) ter malijskega pisatelja Yamba Ouologuema (*Dolžnost nasilja*, 1978).

Na področju dramatike v tem obdobju dobimo prve prevode velikih tragikov iz »velikega stoletja«: Jeana Racina (1639–1699, *Britanik* v prevodu Janka Modra in *Fedra* v prevodu Jožeta Udoviča sta objavljena leta 1972) in Pierra Corneilla (1606–1684; *Cida* leta 1990 prevede Marija Javoršek). Objavljajo pa se tudi prevodi sodobnejših besedil, kot so besedilne variacije *Vaje v slogu* (1981, 1983) simpatizerja nadrealistov Raymonda Queneauja (1903–1976), uspeh pa je doživel tudi prevod njegovega romana *Cica v metroju* (1978) (oboje v prevodu Aleša Bergerja).

2.6 Postsocialistično obdobje (1992–2021)

Prečiščeni seznam knjižnih literarnih prevodov iz francoščine med letoma 1992 in 2021 (brez očitnih podvojitvev, vendar s ponatisi) vsebuje 1,428 del – prevodov iz angleščine je v tem obdobju že osemkrat več, in sicer več kot 12,100. Zopet srečamo avtorje, ki jih je slovensko bralstvo že spoznalo, čeprav je klasičnih del manj, še vedno pa se ponatiskujejo prevodi komercialno uspešnih avanturističnih in zgodovinskih romanov. Pri mlajših bralcih se poleg preštevilnih Marink kaže zanimanje za dela Renéja Goscinnyja (13), obenem pa se *Mali princ* Antoina de Exupéryja v prevodu Ivana Minattija pojavi v kar 35 različnih objavah in ponatisih.

Poleg dveh priredb srednjeveških francoskih besedil, *Percevala* (1996) in *Romana o Tristanu in Izoldi* (1995), smo dobili tudi prvi prevod največjega mojstra srednjeveške francoske literature Chrétiena de Troyesa (2009). Leta 1997 Marija Javoršek z uporabo prilagojenega francoskega asoniranega verza prevede srednjeveški ep *Pesem o Rolandu*, leta 2003 pa Boris A. Novak ponudi v svojem mojstrskem prevodu izbor srednjeveške provansalske trubadurske lirike v zbirki z naslovom *Ljubezen iz daljave*. Leta 2000 je bil objavljen prevod Montesquieujevih *Perzijskih pisem*, satiričnega opisa obdobja vladavine Ludvika XIV. Radojka Vrančič se je poslovlila od slovenskega bralstva s prevodom izbranih odlomkov iz romana Jean-Jacques Rousseauja *Julija ali Nova Heloiza* (2008). V tem obdobju dobimo tudi prve poglobljene vpoglede v vrhunce francoske klasicistične tragedije: med letoma 1995 in 1997 je Marija Javoršek prevedla 12 Racinovih tragedij, večino od njih dobimo v slovenskem prevodu prvič, v njenem prevodu leta 2004 izide tudi *Polievkt*, leta 2009 pa tri ženske in tri rimske politične tragedije drugega največjega francoskega klasicističnega trageda Pierra Corneilla (2009).

Dva izmed osrednjih slovenskih pesnikov sta izbrala in prevedla tri izvrstne francoske pesnike: Janez Menart leta 2003 romantičnega Alfreda de Vignyja (1797–1863), Boris A. Novak pa simbolistična Paula Verlaina (1996) in Paula Valéryja (1992). Med letoma 2002 in 2014 se pojavi kar 5 prevedenih pesniških zbirk (2002, 2006, 2008, 2011, 2014) belgijskega eksperimentalnega pesnika Henrija Michauxa (1899–1984), ki so jih prevedli različni prevajalci. Leta 2009 pa Aleš Berger prevede znamenito poezijo upora Renéja Chara (1907–1988).

Leta 2003 dobimo tudi prevod dela *O Nemčiji* (2003) glasnice romantičnega gibanja, Madame de Staël (1766–1817), leta 2014 pa prevod pastoralnega romana *Hudičeva mlaka* v svojem času najbolj slavljene romantične avtorice George Sand (1804–1876). Slovensko bralstvo je spoznalo tudi sodobnejše avtorice in avtorje, med njimi pisateljico rusko-judovskega porekla in predstavnico gibanja novi roman, Nathalie Sarraute (1900–1999): najprej je bilo leta 1992 prevedeno njeno avtobiografsko delo *Otroštvo*, leta 1996 je Alenka Moder-Saje prevedla njeno prvo delo *Tropizmi*, Suzana Koncut pa leta 1996 njeno prvo nagrajeno delo *Zlati sadeži*. Istega leta je izšel še en prevod Suzane

Koncut: prevod romana *Stvari* Georgesa Pereca (1936–1982). K temu eksperimentalnemu piscu, članu skupine Oulipo, se je pozneje vrnila še trikrat (2005, 2007, 2009; leta 2007 je prevedla njegovo najznamenitejše delo *Življenje, navodila za uporabo*).

Medijska odmevnost vpliva na dinamiko prevajanja – ko je Patrick Modiano leta 2014 dobil Nobelovo nagrado za literaturo, smo imeli v slovenščini samo dve njegovi deli: prevoda enega besedila za otroke in leta 1978 nagrajenega romana *Rue des boutiques obscures* [Ulica Boutiques obscures] (prev. Mojca Schlamberger Brezar, 2008). Po prejemu Nobelove nagrade pa smo do leta 2020 dobili kar 7 dodatnih prevodov njegovih romanov (dva leta 2015, 2016, 2017, 2018 in dva 2020). Podobno usodo doživljajo dela Annie Ernaux, Nobelove nagrajenke za literaturo leta 2022, ki je bila do leta 2022 v slovenščini zastopana le z enim samim prevodom (2010). Pomembnejše nagrade, kakršna je Goncourtova nagrada, najprestižnejše francosko književno priznanje, tudi vplivajo na izbor izvirnikov: tako imamo v slovenščino prevedena dela Jeana Echenoza, Jonathana Littella, Pascala Quignarda, Romaina Garyja, Hervéja Le Tellierja, Leile Slimani, Brigitte Giraud, če omenimo le nekatere. Polemičnost izjav še enega Goncourtovega nagrajenca, pisatelja Michela Houellebecqa o islamu je gotovo tudi pripomogla k popularnosti njegovega dela v slovenščini: od leta 2000, ko se pojavi prvi prevod njegovega romana *Osnovni delci* v prevodu Mojce Medvedšek (roman je bil ponatisnjen 2002, 2003, 2011), je bilo prevedenih še pet njegovih del, med njimi tudi *Podreditev* (2016, 2017; prevedla ga je ista prevajalka).

V tem obdobju dobimo tudi prevode nekaterih temeljnih filozofskih in teoretičnih besedil s francoskega govornega področja: dela Gillesa Deleuza (1925–1995) začinjamo brati v slovenščini od leta 1991 naprej, njegovo popularno delo *Kapitalizem in shizofrenija* Jelka Kernev Štrajn prevede leta 2017. *Smeš meduze* znamenite poststrukturalistične feministke Hélène Cixous je objavljen leta 2005 v prevodu Barbare Pogačnik. Vera Troha leta 2015 prevede delo *Mitologije* Rolanda Bartha (1915–1980), osrednjega predstavnika »nove kritike«, strukturalističnega pristopa k literarni kritiki. In nenazadnje, med letoma 2010 in 2019 se za vir novega, »katoliškega« prevoda Svetega pisma, uporabi francoska *Bible de Jérusalem* [Jeruzalemska Biblija].

Iz francoščine prevajamo tudi dela, ki so jih napisali pisatelji, katerih materni jezik ni francoščina, pa so se vseeno odločili za ustvarjanje v tem jeziku. Tako imamo na primer v slovenščini 7 prevedenih francoskih del Čeha Milana Kundere, ki v francoščini piše od leta 1993, sedem del Rusa Andreja Makina, ki je leta 1995 zaslovel s svojim večkrat nagrajenim *Francoskim testamentom*, in štiri dela slovenske pisateljice Brine Švigelj-Mérat, ki v francoskem jeziku piše od leta 2001. Iz francoščine je bilo prevedenih pet del v Libanonu rojenega in nagrajevanega pisatelja Amina Maaloufa, dva romana (2004, 2006) Maročana Taharja Ben Jellouna in strip *Perzepolis* (2008) iranske avtorice Marjane Satrapi, če omenimo le nekaj najznamenitejših. Poleg tega je francoščina včasih uporabljena za posredne prevode (gl. npr. poglavje *Literarnoprevodne izmenjave z japonščino*).

3 Prevajanje slovenske literature v francoščino

Prevodov iz slovenščine v francoščino je mnogo manj, kot je prevodov francoske literature v slovenščino, kar odseva položaj obeh literatur v svetovnem literarnem sistemu. Iz prečiščenih rezultatov iskanja v COBISS-u (seznam vsebuje ponatise, izpuščene so očitne ponovitve) lahko ugotovimo, da kar nekaj osrednjih slovenskih literarnih del ni prevedenih v francoščino. Seznam kaže, da naj bi bilo v celotni zgodovini literarnih stikov med literaturama v francoščini in slovenščini v francoščino prevedenih 243 slovenskih literarnih besedil, od katerih je 36 del raznih avtorjev (od Bevka do Frana Milčinskega, Ele Peroci in Lile Prap) namenjenih otrokom. Kar 56 naslovov na seznamu (23 %) je pesniških zbirk ali pesniških antologij.

Po vsej verjetnosti je prva objavljena prevedena slovenska pesem Vodnikova »Ilirija oživljena« v monografiji Louisa Légera iz leta 1897, ki se posveča politični in literarni zgodovini slovanskega sveta (gl. Mezeg 2020). Prvi knjižni prevod slovenskih del v francoščino pa se zdi, da so prevodi Prešernovih izbranih pesmi, vključeni v zbirko Francoza L. C. Meurvilla, ki je bila izdana v Ljubljani leta 1919. V njej je Meurville, ki je nekaj časa živel v Ljubljani, objavil svoje pesmi v francoščini, skupaj z izbranimi prevodi slovenske poezije. Nadalje je na univerzi v Strasbourgu leta 1931 francoski jezikoslovec in lektor na ljubljanski univerzi Lucien Tesnière (1893–1954) objavil izbor poezij Otona Župančiča (gl. Klinar 2021). Leta 1993 je Vladimir Pogačnik izdal še eno zbirko Tesnièrovih prevodov, ki je vsebovala pesmi 9 slovenskih pesnikov od Vodnika do Župančiča. Po drugi svetovni vojni se pojavijo še antologije, kot je na primer v Parizu izdana *Anthologie de la poésie slovène* [Antologija slovenske poezije] (1962), v kateri so bili zbrani prevodi 27 slovenskih pesnikov od Franceta Prešerna do Kajetana Koviča, in *La poésie slovène contemporaine* [Slovenska sodobna poezija] (1971), v kateri so izšli prevodi del 7 slovenskih pesnikov, med njimi tudi Strniše, Tauferja in Jarca. V francoščino je slovensko poezijo prevajal tudi slovenski izseljenec Jean Vodain (rojstno ime Vladimir Kavčič, 1921–2006): leta 1950 je v Parizu izdal antologijo *Poésie slovène* [Slovenska poezija] v zbirki *Escapes*, v kateri je izdal prevode pesmi petih pesnikov (od Levstika do Župančiča), leta 1970 pa skupaj z Venom Pilonom še antologijo *Oeillets rouges pour Paris* [Rdeči nageljni za Pariz], v katerih je izdal prevode šestnajstih pesnikov (od Vodnika do Šalamuna), povezanih s Parizom. V zbirki *Le livre slovène* Društva pisateljev Slovenije je leta 1994 pod naslovom *La poésie slovène contemporaine* [Slovenska sodobna poezija] izšla tudi antologija francoskih prevodov del 7 sodobnih slovenskih pesnikov (od Debeljaka do Šalamuna in Uroša Zupana).

V Ljubljani je Društvo pisateljev leta 1965 izdalo antologijo slovenskih proznih del *Conteurs slovènes contemporains* [Slovenski sodobni pripovedniki], v kateri je bilo najti novele 16 avtorjev (od Bevka do Pavla Zidarja). Štiri leta pozneje (1969) je bil v Parizu s pomočjo Unesca pod naslovom *Nouvelles slovènes* [Slovenske novele] izdan podoben

izbor 10 avtorjev (od Cankarja do Kovačiča). In končno, leta 2000 je kot posebna številka literarne revije *Remanences* z ilustracijami Jožeta Ciuhe izšla antologija slovenske proze, poezije, dramatike in esejistike pod naslovom *Écritures slovènes* [Slovenske pisave].

Poleg antologij najdemo v francoščini tudi samostojne publikacije, posvečene posameznim avtorjem (za podrobnejši pregled gl. Klinar 2001, 2008; Mezeg 2020). Kot v drugih jezikih, so v francoščino prevedena dela Cankarja (npr. njegova izbrana dela so bila izdana leta 1931), Jurčiča (prvi prevod njegovega *Jurija Kozjaka* leta 1937 ali 1938 izide v Parizu v prevodu Ferdinanda Kolednika) in Prešerna (med letoma 1919 in 2013 Prešernove pesmi v francoščini izidejo kar šestnajstkrat). Med pesniki je v francoščino pogosto prevajan še Tomaž Šalamun s šestimi samostojnimi pesniškimi zbirkami. Poleg teh klasikov najdemo kar sedem izdaj prevoda Bartolovega *Alamuta*, ki so vsi izšli v Franciji (1988, 1990, 1998, 2000, 2004, 2012 in 2020). Vendar pa to ni najpogosteje prevajani slovenski avtor v francoščino: to mesto pripada Borisu Pahorju, čigar dela v francoskih prevodih med letoma 1990 in 2018 izidejo kar devetnajstkrat (vključno s ponatisi, gl. tudi Mezeg in Grego 2022a). Podobno popularen je Drago Jančar z 18 francoskimi prevodi (vključno s ponatisi, natisnjenimi med letoma 1981 in 2020). Poseben primer je pisateljica Brina Svit, ki piše v slovenščini in francoščini in ki ima tudi dva svoja slovenska romana prevedena v francoščino (*Con brio* (1999) in *Mort d'une prima donna slovène* (2001)). Zanimivo je, da teh prevodov ni naredila sama, temveč so delo prevajalke in promotorke slovenske literature v Franciji Zdenke Štimac.

4 Pomembni prevajalci

Med najzgodnejšimi prevajalci iz francoščine moramo omeniti Radovljičana Antona Tomaža Linharta (1756–1795), prvega prevajalca Baumarchaisovega dela v slovenščino – čeprav gre za le en sam prevod, pa je bil ta toliko bolj pomemben za razvoj slovenskega slovstva. V 19. stoletju, ko se prevajalska dejavnost počasi krepi, večina prevajalcev iz francoščine še naprej sega po dramskih besedilih: posebej plodovita prevajalca francoskih dramskih besedil v slovenščino sta bila bolehni učitelj Valentin Mandelc (1837–1872), ki je med letoma 1869 in 1880 objavil kar 11 prevodov iz francoščine, in rusist, klasični filolog in romanist Davorin Hostnik (1853–1929) s 6 prevedenimi dramskimi besedili.

V prvi polovici 20. stoletja začne svojo prevajalsko pot Vladimir Levstik (1886–1957), ki je podrobneje predstavljen v monografiji Florence Gacoïn-Marks (2017). Levstik je svojo prevodno pot začel s prevajanjem zgodovinskih romanov Michela Zévacoja, med njegove najuspešnejše in največkrat ponatisnjene prevode pa štejemo Balzacove *Zgubljene iluzije* (1948) in Flaubertovo *Gospo Bovaryjevo* (1915). Prevajanje francoske literature v medvojnem obdobju je poleg Levstika zaznamoval še Oton Župančič (1878–1949), ki je prevedel Voltairovega *Kandida* (1931), Molièrovega *Tartuffa* (1934), tri Balzacove romane (npr. *Očeta Goriota* 1934) in Stendhalovo *Parmsko*

kartuzijo (1938) – vsi ti prevodi so bili pozneje večkrat ponatisnjeni. Zgoraj že omenjeni Anton Debeljak (1887–1952) je v prvi polovici 20. stoletja poleg *Izbora francoske sodobne lirike* (1920) prevedel tudi Flaubertovo *Salambo* in popularne Balzacove *Okrogle povesti* (1954). Med Molièrove prevajalce v tem obdobju se uvršča tudi etnolog Niko Kuret (1906–1995) s svojima prevodoma *Scapinovih zvijač* (1926) in *Skopuha* (1927).

Po drugi svetovni vojni, v socialističnem obdobju, je bilo pomembnejših prevajalcev francoske literature v slovenščino več. Med prvimi moramo omeniti pesnika in prevajalca Bogomila Faturja (1914–1990): prva njegova prevoda se pojavita leta 1947 (Stendhalov *Lucijan Lewwen* in Maupassantove zgodbe), do konca svojega življenja pa je prevedel in knjižno objavil še 41 prevodov francoske književnosti. Prevajal je tako lahkotnejšo literaturo (npr. zgodovinske romane Juliette Benzoni, romane o Angeliki in detektivske romane Georgesa Simenona) kot tudi zahtevnejšo (npr. Anouilhevo *Antigono* (1952), Gidove *Ponarejevalce denarja* (1964)). Naslednji, prav tako plodovit prevajalec je bil založnik in pesnik Silverster Škerl (1903–1974). Prvi prevod je sicer objavil že leta 1931, vendar je večino prevodov objavil po drugi svetovni vojni, do svoje smrti kar 31 del, in sicer, podobno kot Fatur, tako lahkotnejše čtivo (Simenonove detektivske zgodbe in zgodovinske romane Juliette Benzoni) kot zahtevnejše klasike, npr. Voltaira (*Zadig*, 1951), Rousseauja (*Izpovedi*, 1956), Hugoja (*Nesrečniki*, 1957), Balzaca, Stendhala in Zolaja (*Thérèse Raquin*, 1964). Pomembnejši prevajalci iz francoščine v zgodnejši socialistični dobi so še Karel Dobida, ki je iz francoščine prevedel 10 del, med njimi tudi Flaubertovo *Vzgojo srca* (1950), Božidar Borko (1896–1980), eden izmed ustanovnih članov Društva književnih prevajalcev Slovenije in urednik na Cankarjevi založbi, ki je prevedel nekaj del Balzaca, Ivan Črnagoj, prevajalec, o katerem vemo zelo malo, ki je poleg Alexandra Dumasa starejšega, Julesa Verna in Zolaja prevedel tudi Diderotevega *Rameaujevega nečaka* (1951), in Janez Gradišnik (1917–2009), ki je iz francoščine prevedel Malrauxovo *Upanje* (1957) in več del Julesa Verna, ki so bila tudi večkrat ponatisnjena. Za Zolaja se je specializiral urednik pri Cankarjevi založbi Ivan Skušek (1923–1976), pisatelj in pesnik Jože Udovič (1912–1986) pa je prevedel Racinovo *Fedro* (1972) in še druga dramska dela, npr. Giraudouxa (1955), Marivauxa (1963) in Anouilha (1977), ter Sartrov roman *Gnus* (1964). V petdesetih letih je iz francoščine začel prevajati tudi Janko Moder (1914–2006), eden najplodovitejših prevajalcev v celotni slovenski zgodovini, vendar je večino del iz francoščine (čez 30 del) prevedel v poznejših desetletjih. Tudi pri njem zasledimo prevode manj zahtevnih del (npr. romane Julesa Verna), kot tudi zahtevnejša besedila (npr. Beckettove in Cocteaujeve drame, Molièrovega *Skopuha* (1973), Racinovega *Britanika* (1972), La Fontainove *Basni* (1961), Flauberta (1966) in Gida (1979)).

Od šestdesetih let naprej iz francoske literature prevaja Radojka Vrančič (1916–2009), ki se je zapisala v slovenski literarni spomin kot izvrstna prevajalka Marcela Prousta, vendar pa je poleg Proustovega opusa (1963–1997) v slovenščino prevedla tudi

številna druga francoska literarna dela: od dram Jeana Anouilha (*Ardela ali marjetica in Ples tatov*, 1965), Alberta Camusa (*Caligula*, 1984), Cocteauja (*Peklenski stroj*, 1965), Jeana Geneta (*Služkinji*, 1969) do starejših besedil, kot sta *Nevarna razmerja* Choderlosa de Laclosa (1963) ali Stendhalov roman *Armance* (1965).

Zgodnja sedemdeseta leta je zaznamoval prevod Molièrovih *Zbranih del*, večinoma v prevodu enega najvplivnejših kulturnikov povojne dobe, akademika Josipa Vidmarja (1895–1992), ki je prevajal ne le iz francoščine, temveč tudi iz ruščine, nemščine, angleščine in hrvaščine. Čeprav je Vidmar Molièra prevajal že pred in celo med drugo svetovno vojno – komedijo *Namišljeni bolnik* so leta 1944 uprizorili celo v osvobojeni Beli krajini (Stanovnik 2005, 121) – je svoje prevode izdal (skupaj z Župančičevim *Tartuffom*) najprej po vojni v *Izbranih delih* (1947, 1956), pozneje pa v *Zbranih delih* (1972–1974). V *Zbranih delih* poleg Vidmarjevih najdemo še prevode Jožeta in Marije Javoršek. Jože Javoršek (1920–1990), politično angažirani pisatelj in pesnik, je prevedel tudi dela Alberta Camusa (*Kuga*, 1965) in drame Giraudoux, Anouilha in Ionesca. Njegova druga žena, Marija Javoršek, pa se je v zgodovino slovenskega literarnega prevajanja zapisala kot ena najznamenitejših prevajalk francoskih klasicističnih besedil: poleg del Molièra je prevedla tudi številna dela Racina (1995–1997) in Corneilla (2009, 2011) ter izdelala ponovni prevod La Fontainovih *Basni* (2001). Marija Javoršek poleg tega v svoj prevajalski opus uvršča tudi starejša besedila (npr. *Pesem o Rolandu* in dela Chrétiena de Troyesa (2009), Marie de France in Marguerite d'Angoulême) in sodobnejša dela (npr. dela Marguerite Yourcenar (1993, 2007)). Pesnik Janez Menart (1929–2004) je v sedemdesetih letih prevedel izbor pesmi Alfreda de Musseta (1970), Jacquesa Préverta (1971) in Villona (1970), pozneje pa tudi poezijo Victorja Hugoja (1986), Alphonsa de Lamartina (1995), Alfreda de Vignya (2003), kot tudi *Pesem o Rolandu* (2000). V tem obdobju ustvari največ dramskih prevodov dramaturginja in režiserka Djurdja Flerè (1921–1992), in sicer od Balzaca (1974) prek Feydeauja (1971) do Valeryja (1975).

Osemdeseta zaznamuje prevajalska dejavnost urednika Branka Madžareviča, ki je prevajal tako dramatiko (Feydeau 1991) kot prozo (Céline 1976; Flaubert 1994; Genet 1995), vendar je zaslovel predvsem s svojim prevodom renesančne umetnine François Rabelaisa *Gargantua in Pantagruel* (1981). Omeniti je treba še univerzitetno profesorico Metko Zupančič, ki je slovenski publiki z *Georgikami* (1986) in *Flandrijsko cesto* (1987) predstavila dela nobelovca Clauda Simona. Gotovo najplodovitejši in najvplivnejši prevajalec v tem obdobju je urednik Aleš Berger, ki je sicer svoje prevajalsko delo začel že v sedemdesetih letih, vendar ga je uspešno nadaljeval še desetletja po prehodu v postsocialistično dobo. V njegovem obsežnem prevodnem opusu najdemo vse književne zvrsti, liriko, epiko in dramatiko, med drugim prevode pesmi Guillaumea Apollinaira (1992, 2002, 2009, 2020), Baudelaira (1998), Andréja Bretona (1983), Préverta (1986, 1991, 1994, 2004, 2018), Verlaina (2000), Renéja Chara (1990, 2009), Samuela

Becketta (2000) ter senegalskega in karibskega pesnika Léopolda Sédarja Senghora in Aiméja Césaira (2013), prozna besedila Samuela Becketta (1989), Andréja Bretona (1996), nobelovca Patricka Modianoja (2015, 2017, 2018, 2020, 2022) in Raymonda Queneauja (1978, 1993). Še posebej obširen je njegov opus prevodov dramskih besedil, med drugim je na novo prevedel osrednja dela komediografa Molièra in slovensko publiko seznanil z deli Queneauja (1981), Musseta (1982), Vitracca (1983), Feydeauja (1984, 1991, 1996, 2000, 2010), Geneta (1987, 1996), Anouilha (1988, 2019), Marivauxa (1991), Jarryja (1996), Becketta (1997), Paula Claudela (1993), Ionesca (1997, 2003) in sodobnejše avtorice Yasmine Reza (2005, 2007, 2013).

Postsocialistično obdobje prevajanja francoske literature v slovenščino izrazito zaznamuje še opus poklicne literarne prevajalke Suzane Koncut, ki pa prevaja izključno prozo in, v manjši meri, dramatiko. Med njena pomembnejša dela štejemo prevode najzahtevnejših del sodobne francoske proze, med njimi dela Maročana Taharja Ben Jellouna, Alžirca Rachida Boudjedro, perzijsko-francoske pisateljice Négar Djavadi, Alžirke Assie Djebar, eksperimentalno prozo Georgea Pereca in najznamenitejše delo Nathalie Sarraute *Zlati sadeži* (1996). Na novo je tudi prevedla Flaubertovo *Madame Bovary* (1998), Camusovega *Tujca* (2012) in Stendhalov roman *Rdeče in črno* (2016). Koncut prevaja tudi sodobna dramska dela: na primer dela Marguerite Duras (1997), Yasmine Reza (1998, 2015), Bernard-Mario Koltèsa (2000, 2004), Frédéricica Sonntagga (2014) in Marie Ndiaye (2014).

Med pomembnejše prevajalce predvsem dramskih besedil v postsocialističnem obdobju se uvršča tudi Primož Vitez, ki je na novo prevedel kar nekaj Molièrovih komedij, med njimi *Don Juana* (2003), *Scapinove zvijače* (2005) in *Tartuffa* (2015), *Nosoroge* Ionesca (2007) in *Kralja Ubuja* Jarryja (2002), če omenimo le nekatere. Med proznimi prevajalci izstopa Jaroslav Skrušný, ki je prevedel Malrauxa in Sartra ter po dva romana češko-francoskega avtorja Kundere (1995, 1996), Stendhala (2012, 2013) in Zolaja (1971, 2017). Med prevajalci poezije zavzema najvidnejše mesto pesnik Boris A. Novak, ki je izbral in prevedel pesmi Stéphana Mallarméja (1989), Paula Valéryja (1992) in Paula Verlaina (1996); na začetku novega tisočletja, leta 2003, pa je tem prevodom dodal še izbor srednjeveške trubadurske lirike v zbirki *Ljubezem iz daljave*. Osrednja prevajalka iz francoščine je tudi Nadja Dobnik, ki pogosto skupaj z možem Ivanom Dobnikom v okviru Književnega društva Hiša poezije prevaja sodobnejšo prozo in poezijo, med njimi Yvesa Jeana Bonnefoya (1923–2016; 2007), Philippa Jaccotteta (1925–2021; 2008), Henrija Michauxa (1899–1984; 2010) in Andreia Makina (2005, 2008, 2010, 2012, 2013, 2019, 2020, 2022). In ne nazadnje moramo omeniti še mlajša prevajalska imena, kot je dobitnica nagrade Radojke Vrančič Zarja Vršič, ki je slovenskemu bralstvu predstavila pesnika Eugena Guillevica (1907–1997). Mnogi izmed mlajših prevajalcev in prevajalk dajejo glas postkolonialnim avtorjem in avtorjem z obrobja: tako se Sovretova nagrajenka za leto 2022, Katja Zakrajšek, posveča glasovom avtorjev z afriškimi

koreninami, kot je na primer Marie Ndiaye, in v francoščini pišočim afriškim avtorjem, kot so Ahmadou Kourouma iz Slonokoščene obale ali pisateljicam Ken Bugul iz Senegala in Nathachi Appanah z Mavricija; Sovretova nagrajenka iz leta 2017 Saša Jerele poleg osrednjih francoskih filozofskih besedil in del Marguerite Yourcenar prevaja tudi dela francosko-maroške avtorice Leile Slimani, Iztok Ilc je prevedel tri dela alžirskega avtorja Yasmina Khadre, Ana Barič Moder je prevedla dela francosko-afriških avtorjev (npr. deli senegalske pisateljice Fatou Diome in Kongovca Sonyja Labouja Tansija), Janina Kos francoskega avtorja afriških korenin Davida Diopa, Živa Čebulj pa egipčansko-francosko pesnico Andrée Chedid.

Pomembnejših prevajalcev slovenske literature v francoščino je manj. Prvi pomembnejši prevajalec slovenske poezije v francoščino je bil jezikoslovec Lucien Tesnière (1893–1954), ki je v obdobju med vojnama za kratek čas deloval kot lektor na Univerzi v Ljubljani. Med univerzitetnimi profesorji je slovensko poezijo v francoščino prevajal tudi Vladimir Pogačnik: leta 1999 je sodeloval z Viktorjem Jesenikom in Marcom Alynom pri izdaji francoskih prevodov Prešernovih poezij. Najplodovitejši prevajalec slovenskega pesništva v francoščino pa je bil v Franciji živeči dvojezični profesor Viktor Jesenik (1921–2000): ob sodelovanju s francoskim pesnikom Marcom Alynom je prevedel pesmi Kosovela (1965), Mateja Bora (1966), Vipotnika (1975), Gradnika (1978), Župančiča (1978), Zlobca (1995), Borisa A. Novaka (1996), Prešernov *Krst pri Savici* (*Le baptême dans la Savitsa*, 1996), izbor Prešernovih pesmi in njegov *Sonetni venec* (1983, 1999, 2004). S pomočjo Alyna je prevedel tudi antologijo slovenske poezije (*Anthologie de la poésie slovène*, 1962), ki je zajemala pesmi od Prešerna do moderne. Pesmi Tomaža Šalamuna, Daneta Zajca, Toneta Pavčka in prozna dela Draga Jančarja, Miha Mazzinija, Franceta Bevka in Marka Sosiča, če naštejemo le nekatere, je v francoščino prevedla v Franciji rojena Zdenka Štimac, ki prek svoje založbe Editions Franco-Slovenes & Cie uspešno promovira slovensko literaturo v Franciji.

Pri proznih prevodih moramo omeniti duhovnika Ferdinanda Kolednika (1907–1981), ki je v francoščino prevedel Jurčičeva romana *Jurij Kozjak* (1937) in *Sosedov sin* (1965). Več proznih besedil Borisa Pahorja, Draga Jančarja, Lojzeta Kovačiča, Vladimirja Bartola, Andreja Blatnika in Florjana Lipuša je prevedla tudi prevajalka slovenskih korenin Andrée Lück-Gaye. Zlata Pirnat-Cognard je v francoščino prevedla več del otroške in mladinske književnosti. Nekaj del Borisa Pahorja in Draga Jančarja je v francoščino prevedla profesorica slovenščine na INALCO, edini visokošolski inštituciji v Franciji, na kateri se da študirati slovenski jezik, Antonia Bernard (1942–2010). In nazadnje, Bartolov *Alamut* je leta 1988 v francoščino prevedel jezikoslovec, pisatelj in lektor za francoščino na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani Claude Vincenot (1931–1994).

5 Prevodoslovne raziskave

Med avtorji, ki so pisali o temah, povezanih s prevajanjem med slovenščino in francoščino, je kar nekaj univerzitetnih profesorjev – štirje izmed njih so izdali monografije na to temo. Florence Gacoin-Marks je svojo monografijo (2017) posvetila izvorni in prevedeni literaturi Vladimirja Levstika, enega najpomembnejših prevajalcev iz francoščine in promotorjev francoske literature na Slovenskem v obdobju med vojnoma. Gacoin-Marks raziskuje prevode del avtorice Colette (1873–1954, 2003) kot tudi prevajanje francoskih klasičnih besedil, npr. Molièra (2005), Flauberta (2013), Baudelaira (2009) in modernista Francisa Pongea (2006); poleg tega je pregledala tudi prevode Bartolovega *Alamuta* v francoščino (2014). Komparativist Tone Smolej se že več kot dve desetletji osredotoča na obravnavo recepcije slovenskih prevodov Chateaubrianda, Bernardina de Saint-Pierra, Julesa Verna, Nodiera, Molièra, Baudelaira, Villona, Balzaca, pa tudi modernih francoskih pesnikov, Michela Butorja in Elouarda v slovenskem prostoru (*Iz francoskega poslovenjeno*, 2008). V monografiji iz leta 2018 se je osredotočil na izključno slovensko recepcijo francoske književnosti od klasicizma do simbolizma, kjer pa se je prevodoslovni problematiki posvetil le obrobno.

Podobno večletno ukvarjanje s prevajanjem francoske poezije zasledimo pri univerzitetnem učitelju in enem osrednjih slovenskih pesnikov Borisu A. Novaku, ki je svoje članke zbral v monografiji *Salto immortale: študije o prevajanju poezije* (2011), v kateri je večina poglavij posvečenih prevajanju francoske poezije. V tej monografiji obravnava širok spekter tem: za francosko-slovensko izmenjavo so še posebej zanimiva njegova razmišljanja o verzifikacijskih problemih pri prevajanju francoskega srednjeveškega epskega deseterca in osmerca, trubadurske lirike in klasicističnega aleksandrinca. Posamezna poglavja so posvečena tudi prevajanju Prešerna v francoščino, prevajanju francoske simbolistične lirike, Rostandovega *Cyranoja*, kot tudi prevajanju pesmi v prozi. Edino poglavje, v katerem obravnava prevajanje proze, je posvečeno Proustu v prevodu Radojke Vrančič. In nenazadnje, prevodoslovka Sonia Vaupot je poleg člankov, v katerih obravnava prevajanje francosko-kanadskih avtorjev (2015, 2017), objavila tudi monografijo (2015), v kateri obravnava problematiko prevajanja kulturnospecifičnih izrazov.

Poleg monografij, ki obravnavajo prevajanje francoske literature v slovenščino in obratno, imamo v slovenskem prostoru tudi številne članke: jezikoslovec Vladimir Pogačnik je na primer napisal serijo člankov o prevajanju slovenske poezije v francoščino (1994, 2000, 2001), kot tudi o prevajanju osrednjih francoskih literarnih besedil v slovenščino (od *Pesmi o Rolandu* (2002) prek Racina (2005), Lamartina (2004), Balzaca (2003a) do Prousta (2003b in 2003c)); pisateljica in literarna raziskovalka Katarina Marinčič je obravnavala prevode Radojke Vrančič (2003a, 2013) in Otona Župančiča (2003b) ter se posvetila tudi prevajanju slovenske literature v francoščino (2015); Boštjan M. Turk je pisal o Frankopanovem prevodu Molièrove komedije *Georges*

Dandin (2004, 2008); jezikoslovec in Sovretov lavreat Primož Vitez je v svojem izboru prevedene francoske poezije *Klasje francoske poezije* pisal o opusu prevedene francoske poezije Janeza Menarta (2007); Mojca Schlamberger Brezar je obravnavala tako prevajanje francoske proze transkulturnega pisatelja Amina Maaloufa (2018) kot tudi prevajanje slovenske literature, npr. *Sonetnega venca* Franceta Prešerna, v francoščino (2013); prevajanju slovenske literature v francoščino (vključno z revijalnimi objavami) pa sta se posvetili Meta Klinar (2001, 2008, 2021) in Adriana Mezeg (2020), ki je v dveh člankih obravnavala tudi francoske prevode Borisa Pahorja (Mezeg in Grego 2022a in 2022b).

Poleg univerzitetnih učiteljev se prevodoslovnim problemom prevajanja francoske literature občasno posvečajo tudi prevajalci. Josip Vidmar, prevajalec Molièra, je v svojem eseu »O prevajanju« (1962) sledil Župančiču in se zavzel za to, da bi v slovenščini francoske aleksandrince prevajali z dosledno rimanimi enajsterci. Sovretov nagrajenec Aleš Berger, ki je svoje poglede na prevajanje dramskih besedil večkrat izrazil v gledaliških listih, ki so spremljali uprizoritve njegovih prevodov (npr. 1995, 2000, 2009), se je v njih odvrnil od priporočil Josipa Vidmarja in opisal svojo prevodno prakso, po kateri francoski aleksandrinec prevaja z uporabo asonance in jambskim verzom z devetimi do trinajstimi zlogi. Še ena Sovretova lavreatka Katja Zakrajšek pa je v reviji *Ars & humanitas* razmišljala o prevajanju afriškega evrofonskega romana v slovenščino (2009).

6 Zaključek

Kot je bilo nakazano v pregledu prevajanja francoske literature v slovenščino in obratno, izmenjave s francosko kulturo nikoli niso bile na prvem mestu med prevodnimi tokovi na Slovenskem, bile pa so med najpomembnejšimi, tudi zaradi tega, ker je bila francoska literatura skozi stoletja vir novih literarnih smeri in posledično tudi vir inspiracij za slovensko literaturo. To se kaže tudi v pomembnejših slovenskih literarnih zbirkah: na primer, v vplivni in reprezentativni zbirki *Sto romanov*, ki je izhajala med letoma 1964 in 1976 in ki je ponujala dela najpomembnejših romanopiscev svetovne literature po izboru osrednjih slovenskih literarnih teoretikov, je najpogosteje – z 22 romani 19 avtorjev – zastopana prav francoska literatura; kar trije francoski klasiki – Stendhal, Balzac in Flaubert – pa so predstavljeni s po dvema romanoma, kar presega vse ostale literature.

7 Seznam sorodnih poglavij v monografiji

Začetki prevajanja posvetne poezije v slovenščino: pesniki–prevajalci od Deva do Jarnika / Prevajanje posvetne dramatike v razsvetljenstvu / Prevajanje in literarne revije v drugi polovici devetnajstega stoletja: primer *Zvona* in *Ljubljanskega zvona* / Prevedeni zgodovinski romani / Vpliv prevodov na razvoj novih literarnih vzorcev v poeziji

Bibliografija

- Berger, Aleš. 1990. »Arležanski krokiji.« *Nova revija* 9, št. 96–99: 701–711.
- Berger, Aleš. 1995. »Z bralne vaje.« *Gledališki list SNG, Drama* 74, št. 10: 4–5.
- Berger, Aleš. 2000. »Prestavljati besede in prostor okrog njih.« *Gledališki list SNG, Drama* 79, št. 8: 10–12.
- Berger, Aleš. 2009. »Prevajalčevi zapiski.« *Gledališki list SNG, Drama Letn.* 89, št. 5: 30–32.
- Bihalji-Merin, Oto, Franček Šafar in Jože Snoj, ur. 1973. *Mala splošna enciklopedija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Chalvin, Antoine, Jean-Léon Muller, Katre Talviste in Marie Vrinat-Nikolov, ur. 2019. *Histoire de la traduction en Europe médiane des origines à 1989*. Rennes: Presses universitaires de Rennes.
- Gacoin-Marks, Florence. 2003. »Colette en Slovénie: réception critique et traductions.« V *Prevajalski opus Radojke Vrančič*, uredili Vladimir Pogačnik, Tone Smolej in Gregor Perko, 89–100. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev in Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Gacoin-Marks, Florence. 2005. »Trije slovenski prevodi Mizantropa.« V *Prevajanje baročnih in klasicističnih besedil*, uredil Tone Smolej, 122–146. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Gacoin-Marks, Florence. 2006. »Besedna igra v *Le Parti pris des choses* Francisa Pongea: nerešljiv prevajalski izziv?« V *Prevajanje besedil iz prve polovice 20. stoletja*, uredila Martina Ožbot, 167–180. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Gacoin-Marks, Florence. 2009. »Šest slovenskih prevodov Baudelairove *Harmonie du soir*.« V *Odperta okna: komparativistika in prevajalstvo*, uredila Darko Dolinar in Martina Ožbot, str. 239–262. Ljubljana: Založba ZRC, SAZU.
- Gacoin-Marks, Florence. 2013. »Le traducteur aux frontières des discours: le 'monologue narrativisé' dans les deux traductions slovènes de *Madame Bovary*.« *Linguistica* 53, št. 1: 129–141.
- Gacoin-Marks, Florence. 2014. »Francoska prevoda *Alamuta*.« V *Recepcija slovenske književnosti*, uredila Alenka Žbogar, 129–135. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Gacoin-Marks, Florence. 2017. *Do Pariza in nazaj: Vladimir Levstik in francoska književnost*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Gantar, Kajetan. 2013. »Umetnost pesništva: od antike h klasicizmu.« *Primerjalna književnost* 36, št. 2: 247–257.
- Grafenauer, Ivan. 1909. *Zgodovina novejšega slovenskega slovstva. I. del. Od Poblina do Prešerna*. Ljubljana: Katoliška bukvarna. <https://dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ONRUZS9A>.
- Gspan, Alfonz. 1951. »O Antonu Tomažu Linhartu.« V *Veseli dan ali Maticek se ženi: komedija v pet aktih* Antona Tomaža Linharta, 84–90. Ljubljana: Ljudska prosveta Slovenije.

- Jarc, Miran. 1920. »Moderna francoska lirika.« Književna poročila. *Ljubljanski zvon* 40, št. 12: 758–760.
- Kidrič, France. 1929–1938. *Zgodovina slovenskega slovstva od začetkov do Zoisove smrti. Razvoj, obseg in cena pismenstva književnosti in literature*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Klinar, Marjeta. 2001. »Prevodi slovenske proze v francoščino v letih 1965–1999.« V *Prevajanje Prešerna, prevajanje pravljic*, 26. prevajalski zbornik, uredila Martina Ožbot, 366–385. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Klinar, Marjeta. 2008. »Prevodi slovenske književnosti v francoščino in odzivi medijev nanje.« V *Slovenski jezik, literatura, kultura in mediji*, uredila Mateja Pezdirc-Bartol, 193–196. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Klinar, Meta. 2021. »Kratek pregled slovenske poezije v francoščini.« V *Slovenska poezija, Simpozij obdobja 40*, uredila Darja Pavlič, 573–579. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Marinčič, Katarina. 2003a. »Spontana popolnost jezika, ki ni nikoli v resnici obstajal: Laclosova *Nevarna razmerja* v prevodu Radojke Vrančič.« V *Prevajalski opus Radojke Vrančič*, uredili Vladimir Pogačnik, Tone Smolej in Gregor Perko, 81–88. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev in Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Marinčič, Katarina. 2003b. »Župančičev prevod Balzacovega Očeta Goriota.« V *Prevajanje realističnih in naturalističnih besedil*, uredil Tone Smolej, 90–106. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Marinčič, Katarina. 2013. »Traduire Madame Verdurin.« *Linguistica* 53, št. 1: 119–128.
- Marinčič, Katarina. 2015. »Pisateljica, prevajalka in prevajalka: novela Amy Mire Mihelič v prevodu Elze Jereb.« *Vestnik za tuje jezike* 7, št. 1: 27–36.
- Mezeg, Adriana. 2020. »La traduction littéraire slovène-français entre 1919 et 2019.« V *Contacts linguistiques, littéraires, culturels*, uredila Sonia Vaupot, 244–259. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Mezeg, Adriana in Anna Maria Grego. 2022a. »Boris Pahor's prose in Italian and French: the case of 'The villa by the lake'.« *Annales* 32, št. 1: 39–52.
- Mezeg, Adriana in Anna Maria Grego. 2022b. »La villa sur le lac de Boris Pahor en italien et sa traduction indirecte en français : le cas des realia.« *Acta neophilologica* 55, št. 1/2: 305–321.
- Novak, Borisa A. 2011. *Salto immortale: študije o prevajanju poezije*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Pogačnik, Vladimir. 1994. »Tesièere-traducteur de la poésie slovène.« *Linguistica* 34, št. 1: 287–296.
- Pogačnik, Vladimir. 2000. »Sonetni venec v treh francoskih inačicah.« V *Prešernovi dnevi v Kranju*, uredil Boris Paternu, 355–364. Kranj: ZZ.
- Pogačnik, Vladimir. 2001. »Gazele v francoskih prevodih – oblikovni vidik.« V *Prevajanje Prešerna. Prevajanje pravljic*, uredila Martina Ožbot, 125–137. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.

- Pogačnik, Vladimir. 2002. »Pesem o Rolandu v dveh slovenskih prevodih.« V *Prevajanje srednjeveških in renesančnih besedil*, uredila Martina Ožbot, 99–107. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Pogačnik, Vladimir. 2003a. »Balzacove *Okrogle povesti* v presaditvi Antona Debeljaka.« V *Prevajanje realističnih in naturalističnih besedil*, uredil Tone Smolej, 83–89. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Pogačnik, Vladimir. 2003b. »Besedje za voajerski pogled in homoerotično spogledovanje v francoščini in slovenščini.« V *Prevajalski opus Radojke Vrančič*, uredili Vladimir Pogačnik, Tone Smolej in Gregor Perko, 35–37. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev in Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Pogačnik, Vladimir. 2003c. »Prevajalski opus Radojke Vrančič.« V *Prevajalski opus Radojke Vrančič*, uredili Vladimir Pogačnik, Tone Smolej in Gregor Perko, 9–11. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev in Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Pogačnik, Vladimir. 2004. »Lamartinovo jezero v prepesnitvi Janeza Menarta.« V *Prevajanje besedil iz obdobja romantike*, uredila Martina Ožbot, 12–20. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Pogačnik, Vladimir. 2005. »Racinova Fedra v slovenskih prevodih.« *Prevajanje baročnih in klasicističnih besedil*, uredil Tone Smolej, 172–188. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- Rudolf, Branko. 1951. »Matiček se ženi.« V Anton Tomaž Linhart, *Veseli dan ali Matiček se ženi: komedija v pet aktih*, 90–96. Ljubljana: Ljudska prosveta Slovenije.
- Schlamberger Brezar, Mojca. 2013. »À propos des deux traductions de la Couronne des sonnets de France Prešeren vers le français.« *Linguistica* 53, št. 1: 103–117.
- Schlamberger Brezar, Mojca. 2018. »Literarno ustvarjanje in prevajanje literature kot dialog med kulturami: primer transkulturnega pisatelja Amina Maaloufa.« V *Transkulturalität im mehrsprachigen Dialog*, uredila Vlasta Kučič, 331–347. Hamburg: Dr. Kovač.
- Smolej, Tone. 2008. *Iz francoskega poslovenjeno: prispevki za zgodovino slovenskega literarnega prevoda*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Smolej, Tone. 2018. *Slovenska recepcija francoske književnosti od klasicizma do simbolizma*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Stanovnik, Majda. 2005. *Slovenski literarni prevod: 1550–2000*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Šrmpf, Urban. 2018. »Vloga prevajalca v razsvetljenstvu in prevodno vzpostavljanje književnih zvrsti.« Doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani.
- Turk, Boštjan Marko. 2004. »Georges Dandin v redakciji Frankopanovega prevoda: razlog za redatracijo veznikov slovenske drame.« *Nova revija* 22, št. 263–264: 301–317.
- Turk, Boštjan Marko. 2008. »La première traduction slave de Molière et la naissance du théâtre slovène.« *Acta neophilologica* 41, št. 1–2: 81–86.

- Vaupot, Sonia in Metka Zupančič. 2015. »Diffusion de la littérature québécoise dans les pays de l'ex-Yougoslavie.« V *Contrastive analysis in discourse studies and translation*, uredili Mojca Schlamberger Brezar, David Limon in Ada Gruntar Jermol, 360–374. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Vaupot, Sonia. 2015. *Les enjeux culturels de la traduction*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Vaupot, Sonia. 2017. »Deux cas de résistance: la traduction slovène des noms propres et du vocabulaire argotique et libertin à partir d'un roman de Dany Laferrière.« *Atelier de traduction* 28: 55–67.
- Vidmar, Josip. 1962. »O prevajanju.« V Josip Vidmar, *Drobni eseji*, 28–31. Maribor: Obzorja.
- Vitez, Primož. 2007. »Janez Menart: pesnik, prevajalec francoske poezije.« V *Klasje francoske poezije*, uredil Primož Vitez, 379–384. Ljubljana: Študentska založba.
- Zakrajšek, Katja. 2009. »K problematiki prevajanja afriškega evrofonskega romana v slovenščino.« *Ars & humanitas* 3, št. 1–2: 157–174.

POVZETEK

Poglavje oriše literarnoprevodno izmenjavo med francosko in slovensko kulturo. Najprej so na osnovi podatkov, pridobljenih s pomočjo največje slovenske bibliografske zbirke COBISS, opisani prevodni tokovi v različnih zgodovinskih obdobjih: v 17. in 18. stoletju, v 19. stoletju, od začetka dvajsetega stoletja do konca prve svetovne vojne, v obdobju med vojnama, v socialističnih časih (med letoma 1946 in 1952; 1953 in 1971 in med letoma 1972 in 1991) in v postsocialistični dobi do leta 2021. Temu sledi kratek oris zgodovine prevajanja slovenskih literarnih besedil v francosčino. Po zgodovinskemu pregledu so omenjeni še najpomembnejši prevajalci slovenske literature v francoščino in francoske literature v slovenščino (od Antona Tomaža Linharta do Suzane Koncut). Slovenska kultura je stopila v neposredni stik s francosko le za kratek čas na začetku 19. stoletja, ko je bil osrednji del slovenskega etničnega ozemlja vključen v Napoleonove Ilirske province. Če je bil preplet teh dveh kultur v zgodovini kratek, pa so bili prevodni stiki med slovensko in francosko kulturo daljši in intenzivnejši. In čeprav prevodi francoske literature v slovenščino niso nikoli bili med najštevilčnejšimi v slovenski prevodni zgodovini, pa pregled pokaže, da so bili med najvplivnejšimi, med drugim tudi zaradi osrednjega položaja, ki ga zavzema francoska literatura na Zahodu.

ABSTRACT

The chapter outlines the literary translation exchanges between the French and Slovene cultures. First, on the basis of data obtained from the most comprehensive Slovene bibliographical collection and the shared catalogue of Slovene libraries, COBISS, the dynamics of translation of French literary works into Slovene are described in different historical periods: in the 17th and 18th centuries, in the 19th century, in the period from the beginning of the 20th century until the end of the First World War, in the interwar period, in socialist times (between 1946 and 1952; 1953 and 1971 and between 1972 and 1991), and in the post-socialist period until 2021. The history of literary translation from Slovene into French is outlined. Second, the historical overview is followed by a brief presentation of the profiles of the most prominent translators of French literature into Slovene and those of Slovene literature into French. Third, the chapter is concluded with a short overview of translatorial research focused on Slovene-French literary translation. Although translations of French literature into Slovene have never been among the most numerous if compared to the exchanges with other literatures throughout Slovene history, an overview of the translation flows between these two languages shows that this exchange was among the most influential ones, in particular because of the centrality of French literature in the West.